

Prilog komornoj glazbi u zagrebačkim domovima

Viktor Boić

(Svršetak)

Preko četrdeset je godina dom dr. Milivoja Svarca bio stjecište zagrebačkih komornih glazbenika.

Dvadesetih je godina bio kod njega stalni kvartet u sastavu Marijana Schön, Miroslav Svarc, Rikard Roskamp i dr. Ljudevit Čulumović. Taj je kvartet i javno nastupao. Tridesetih se je godina u njegovom domu mnogo gajila komorna glazba u raznim sastavima. Prigodom izvedbe Schubertovog gudačkog kvinteta 1940. god. sudjelovali su Antonio Janigro i dr. Viktor Boić.

Milivoj je Svarc ostao vjeran komornoj glazbi sve do svoje prerane smrti u svom domu i u raznim drugim sastavima i domovima. Pedesetih i šezdesetih je godina i sudjelovao u liječničkom gudačkom kvartetu u kojem je svirao drugu violinu izmjenično s dr. Gjurovićem. U poratnim je godina u raznim sastavima sudjelovao na raznim priredbama, a i u gudačkom malom orkestru samih liječnika prigodom proslave obiljetnice ZLH. On je, naravno, bio i član orkestra HGZ.

U domu obitelji Mandl gajila se je također komorna glazba naročito dvadesetih i tridesetih godina. Ing. Josip bio je vrhunski klarinetist i kao takav dobro poznat u Zagrebu. Njegov brat bio je isto tako poznat kao odličan oboist, a sestra Irena udata Carnelluti bila je čelistica. U tu je kuću zalazio i poznati pijanist prof. dr. Stanko Hondl. Ing. Josip Mandl sudjelovao je u poznatom zagrebačkom triju s pijanisticom Elvirom Marsić i čelistom ing. Stankom Žepićem. Ing. Josip svirao je također u raznim komornim sastavima i u raznim domovima. Sjećam se izvedbe Mozartovog klarinet-kvinteta u njegovom domu. On je nastupao i kao solist uz pratnju Društvenog orkestra HGZ čiji je bio i dugogodišnji član.

Jedan od starijih komornih glazbenika bio je i Alfons Gutschy, poznat kao izvrstan violinist. On je u svom domu često okupljao ljubitelje glazbe, kojom je prilikom on svirao prvu violinu. Sjećam se uglavnom čelista koji su posjećivali taj dom. Bili su to Rudolf Matz, Maksimilijana Eckel, Ljudevit Čulumović i pisac ovih redaka. Od pijanistica sjećam se samo Marije Virant.

Gutschy je velik dio života posvetio komornoj glazbi. Još početkom stoljeća svirao je sonate s pijanisticom Marijom Boić.

Advokat dr. Bogdan Njemčić, poznati odlični pijanist, u svojim je mlađim danima prema tadašnjim običajima svirao i četveroručno s pijanisticom Marijom Quinz. Pedesetih je godina u svom domu imao stalni trio s violinistom dr. Josipom Lutzom i čelistom Zivkom Tkalčićem. Kao baritonist on je bio član Pjevačkog udruženja »Lisinski«, a bio je poznat i kao pratilac solista.

Okulist dr. Vilko Panac, poznat kao dobar pijanist, također je sudjelovao u komornoj glazbi našeg grada. Tridesetih je godina svirao sonate s dr. V. Boićem, a zatim i s dr. Ivanom Herzogom. Panac i Herzog imali su i svoj stalni trio s čelistom Viktorom Koščicom, članom Kazališnog orkestra. Poslije Koščice u tom je triju sudjelovao i Boić. Panac je kao tenorist bio dugogodišnji član Pjevačkog udruženja »Lisinski«.

Ladislav Kurka, brijački obrtnik, rano se počeo baviti komornom glazbom. Još kao đak Glazbene škole HGZ (kod prof. Fabrija) on je sa svojim vršnjacima svirao u kvartetu koji je i nekoliko puta nastupio na radiostanici. On je bio dugogodišnji član Društvenog orkestra HGZ, također i salonskog orkestra u domu ljekarnika Vladimira Rojca, a kasnije i u komornom orkestru »Pavao Markovac«. Sa violinistom Karlom Fialom i pijanistom Petrovićem svirao je u triju. Povremeno je sudjelovao u kvartetu mons. dr. Dočkala. U crkvi Sv. Blaža jednom je prilikom pratio našu slavnu pjevačicu Zinku Kunc.

Dom dr. iur. Teodora Durmana spada također u sastajališta ljubitelja komorne glazbe. Od 1935. god. kod njega se je sastajao kvartet u sastavu dr. Dean, dr. Durman, prof. Jirasek i Bogdanov, a za vrijeme rata Dean, Durman, Graul i Bogdanov. Poslije rata sudjelovao je i čelist Singer. Pedesetih su se godina kroz dulje vremena sastajali članovi kvarteta dr. Josip Lutz (prva violina) dr. Durman (druga violina), Nenad Kovačević i prof. Jirasek (virole), dr. Boić čelo.

Prigodom izvedbe gudačkog kvinteta A. Dvoraka drugu je violu svirao Dr. Boris Salaj, a prigodom izvedbe Schubertovog gudačkog kvinteta prvi je čelo svirao dr. Ljudevit Čulumović. Kod Durmana se sastavilo s komornom glazbom šezdesetih i sedamdesetio godina u raznim sastavima. On je dugogodišnji član orkestra HGZ, a također je i član ravnateljstva istog zavoda.

Osobita je bila aktivnost na glazbenom polju u domu ing. Ladislava Pađena. On je sam bio dobro poznat kao violinist i mandolinist. Imao je svoj kvartet mandolina, a kao pjevač bio je i član Zagrebačkih madrigalista. U svojoj su se mladosti i njegovi sinovi mnogo bavili glazbom. Najstariji je brat Ante završio Srednju muzičku školu kao violinist, pijanist i orguljaš. Srednji je brat pijanist, a najmlađi Ivan završio je prvi stupanj Akademije, a uz violu svira i više instrumenata.

Najstariji je brat za vrijeme studija pokrenuo komorni orkestar muzičke omladine u kojem su svirali i mnogi danas poznati instrumentalisti: Maja Dešpalj, Mladen Kralj, Ivica Martinec, Janko Kichl i čelistica Primorac.

Ante je imao i svoj kvartet u kojem je on svirao violu, dok su violine bili Ivica Martinec i Mladen Kralj.

U dom Pađenovih zalazili su i Sretna Pavišić, Višnja Mažuran, Baldo Polić, Ljerka Čavić i Vladimir Krpan, svi pijanisti.

Violinisti bili su također Dubravko Petrač, Stjepan Šarac, Vlado Ivančić i Marcel Bačić. Od čelista najčešće je sudjelovao Darko Kovačević, a zatim Edo Korunić Nagy jun. i Valter Dešpalj.

U tom su se domu svirale trio-sonate, pa kvarteti, klavirski kvarteti i triji, a povremeno bi se sastajao čitav orkestar. Svirale su se i kompozicije i aranžmani pojedinaca, a isticao se Ante. Ante je kao liječnik sudjelovao i u liječničkom kvartetu u domu Boića.

Dobro je poznat i dom mr. pharm. Borivoja Matarića. On je započeo s komornom glazbom još u Vараždinu, a poslije rata on sudjeluje u raznim komor-

nim sastavima u našem gradu. Njegov je dom također sastajalište ljubitelja, glazbe od kojih treba spomenuti Roberta Strehu, Branka Srenka, Franka Donadinija, Borisa Salaja, prof. Devidea i ing. Jerovića. Kod Schubertovog kvinteta sudjelovao je i Boić. Maltarić je također višegodišnji član orkestra HGZ, a on je i član Ravnateljstva istog zavoda.

U domu doc. dr. Borisa Salaja sastajao se je u njegovim mladim danima studentski gudački kvartet, a šezdesetih se godina nekoliko puta kod njega sastajao i liječnički kvartet Suvajdžić, Švarc (Đurović), Salaj i Boić. S tim je kvartetom i on javno nastupao.

U Zagrebu postojao je još jedan zaboravljeni đački kvartet u sastavu Oskar Smodek, Zeno Neven, Ivo Lipovčak i njihov profesor Ljudevit Splajt (čelist). Bilo je tu u prvom deceniju našeg stoljeća.

Kvartet u domu Boića. Stoje: dr. Zeno Neven, Robert Dorfer, prof. Milan Kovačević, sjedi Boić
(Foto: Branko Hrkač, Zagreb)

Tridesetih se je godina svake nedjelje sastajao u domu pisca ovih redaka, gudački kvartet. Početkom tih godina prvu je violinu svirao Robert Dorfer, drugu dr. Zeno Neven, violu prof. Milan Kovačević, a kucedomačin čelo. Drugom polovicom tih godina prvu violinu svirao naš poznati umjetnik Miroslav Šlik, drugu dr. Miroslav Švarc, violu Milan Kovačević, a čelo Boić. Prigodom izvedbe Dvořakovog klavirskog kvinteta sudjelovala je naša umjetnica Zdenka Paher. U to su vrijeme Šlik i Boić s njome sudjelovali i u klavirskom triju. Nakon rata Boić sudjeluje na raznim priredbama i u raznim sastavima. Pedesetih je godina u svom domu sastavio liječnički kvartet u sastavu dr. Slobodan Suvajdžić, dr. Josip Đurović, dr. Boris Salaj i Boić. Taj je kvartet između pedesetih i sedamdesetih godina sudjelovao na raznim medicinarskim priredbama, a sastajao se je i u domu Borisa Salaja i kod Miroslava Švarca, koji je svirao drugu violinu.

Osim navedenih domova, koji su bili poznati većinom po svojim kvartetima, bilo je još dosta domo-

va u Zagrebu u kojim su se sastajali prijatelji glazbe, a i umjetnici.

Dom Milke Gutschy bio je uvijek otvoren prijateljima glazbe. Njezin suprug dr. Franjo Gutschy svirao je violu, a mislim da je taj dom posjećivao i prof. Durst u mladim danima kad je svirao čelo.

Kod pijanistice Anke Gvozdanović bili su pored ostalih česti gosti Zlatko Baloković i Antonio Janigro, a Renata Schönstein i Rudolf Matz sudjelovali su u klavirskom triju.

U domu urednika Jutarnjeg lista Šulca također su se sastajali prijatelji glazbe. Njegova je supruga bila pijanistica, a česti su gosti bili prof. Hugo Mihalović i Antonija Geiger, naša poznata umjetnica.

Kuća ravnatelja paromlina Sugha bila je također stjecište prijatelja glazbe. Supruga mu je bila violinistica, a posjećivali su ih prof. Ernest Krauth i Antonija Geiger.

Poznati su bili i domovi prof. Heinza, prof. Tućana, Vjekoslava Majera i Ernesta Ružinskoga, kod kojih je među ostalim sudjelovao i Rudolf Matz.

Početkom stoljeća u vrijeme, kad je bilo malo orkestralnih koncerata, pojedini su pijanisti vrlo rado svirali četveroručno u tu svrhu priredene skladbe.

Spomenuo sam već dr. Bogdana Njemčića koji je svirao četveroručno s Marijom Quinz, a u ono su vrijeme svirali zajedno Iva Antolković i njezin kasniji suprug Fran Lhotka. Oni su svirali pretežno Beethovenove simfonije.

Vrijedno je spomenuti da se u domu obitelji Quinz sviralo ne samo četveroručno nego i osmeroručno u sastavu Marija Quinz, Vilma Abeles, dr. Bogdan Njemčić i dr. Milan Brichta.

U svom sam se napisu osvrnuo na preko dvadeset domova u kojima su se sastajali prijatelji glazbe, većinom amateri. Tom prilikom treba spomenuti da su članovi pojedinih komornih sastava bili povezani međusobno ne samo glazbom nego su oni često bili i vrlo dobri prijatelji. Oni su u stankama prigodom sviranja, a i nakon sviranja, provodili vrijeme u prijateljskom razgovoru.

Neobično je da je u gradu sa šezdeset do osamdeset tisuća stanovnika bilo razmjerno više domova u kojima se je gajila komorna glazba nego što je to slučaj s gradom od preko 700.000 stanovnika.

Vjerojatno ima više razloga da je to tako, a teško je reći koji je pravi uzrok.

Poželjno bi bilo da komorna glazba u zagrebačkim domovima zauzme opet jedno istaknuto mjesto u našem kulturnom životu.

Kao i Dr. Goglia tako sam eto i ja spomenuo sve što mi je poznato o komornoj glazbi u zagrebačkim domovima. Moja je želja da se nađe još netko koji će i mene nadopuniti kako bi to poglavlje bilo što bolje obrađeno.

Zusammenfassung

Ueber die Kammermusik in Zagreb hat ausführlich Dr. Antun Goglia geschrieben (Verlag Nadbiskupska Tiskara Zagreb 1930)

Er hat erwähnt etwa dreißig Häuser in denen die Amateure Kammermusik gepflegt haben.

In diesem jetzigen Artikel sind noch zwanzig Häuser erwähnt in der Zeit zwischen 1918 und 1941 Jahren, aber einige auch früher und später von dieser Zeit.

Gut bekannt sind ständige Streichquartette im Dauer von zwanzig, dreißig und sogar über fünfzig Jahren. Das letzter erwähnte ist das Quartett im Hause vom Ing. Gerasimov.

Die mitwirkenden waren alle miteinander gut befreundet so dass sie in den Pausen oder nach dem Spielen die Zeit in freundlichen Gesprächen verbrachten.

Anfangs des XX Jahrhunderts war es üblich dass die Pianisten vierhändig sogar Achthändig (im Hause der Familie Quinz) spielten.

In der Stadt Zagreb die 60 bis 80 Tausend Einwohner hatte, gab es verhältnismässig mehr Häuser in denen man Kammermusik pflegte als heutzutage in derselben Stadt mit 750 Tausend Einwohner.